

УДК 327

МОЖЛИВОСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА США ТА ЄС І РОЛЬ УКРАЇНИ

Головань О. О.

Аспірант Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Науковий керівник: Погорська І. І., доктор політичних наук, завідувач відділу трансатлантичних досліджень Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України».

Анотація. Двосторонні відносини США-ЄС відіграють принципово важливу роль у світовій політиці. Більшість рішень щодо розвитку людської спільноти у планетарному масштабі приймаються саме цими двома гравцями. З огляду на інституціональні відмінності цих двох акторів і різницю у національному інтересі обох структур часто говорять про те, що порівняння і ототожнення цілей цих наддержав є некоректним. З таких позицій виступають також ті дослідники, які підкреслюють феномен суперництва ЄС і Сполучених Штатів і зверхність останніх над Євросоюзом.

Насправді, ЄС і США мають ряд відмінностей, зокрема США є єдиним цілісним центром, а Європейський Союз є інтегральним об'єднанням. Дані світові актори мають також окремі унікальні історичні напрямки зовнішньої політики і національного інтересу за кордоном. Для багатьох країн ЄС – це регіони-колишні колонії, залежні території з насадженими у минулому європейськими мовами і культурою – Африканський континент, Східна Європа, частково Південна Америка. Для США сьогодні пріоритетними векторами вважаються Азійсько-тихоокеанський регіон, з яким Штати пов'язують безпекові стратегії військового співробітництва, а також торгівля і виробництво, а також регіон Близького Сходу, цікавий для США перш за все з точки зору джерел енергоносіїв.

Дійсно, США і ЄС мають як спільні так і конкурентні сфери взаємовідносин, однак інтереси обох наддержав завжди були зважені, збалансовані і втілюються в унісон. Вони вкрай рідко не координують свою діяльність і не ведуть спільну роботу. Загалом можна сказати, що дані актори переслідують спільну мету у вигляді поширення цінностей глобалізації, вільного ринку і колективної безпеки, мають схожі принципи ведення справ і дотримуються схожих позицій.

Новими тенденціями їх розвитку у найближчому майбутньому є переважання політики рівноправності у двосторонніх інтеракціях. Саме для Штатів ці відносини були надзвичайно пріоритетними і в найближчому майбутньому можуть отримати новий поштовх для зближення з огляду на «російську загрозу» і припинення стратегії «перезавантаження».

У питанні взаємовідносин ЄС – США з Україною варто підкреслити, що таке співробітництво є більш природним і важливим для Європи, ніж Штатів. Це пояснюється не тільки географічною близькістю, але і економічною складовою та бажанням ЄС контролювати свої східні кордони і отримувати ряд вигод у сфері торгівлі та енергетичному секторі. Для США Україна є країною, яка останнім часом відійшла на периферію національного інтересу з огляду на політику «перезавантаження» і сприймається переважно у контексті відносин з Росією. Проте, враховуючи перегляд РФ у 2014 році європейської системи безпеки, дана ситуація може змінитися на користь України, причому наскільки

інтенсивно поглиблюватиметься співробітництво зі США багато в чому залежатиме і від ініціатив самої України.

Ключові слова: США, ЄС, Україна, співробітництво, суперництво, трансатлантичні відносини, геополітика.

Постановка проблеми. Взаємини між Сполученими Штатами Америки та Європейським Союзом останнім часом знаходяться в центрі уваги не тільки фахівців-міжнародників та представників правлячих кіл, але й пересічних громадян, адже перебіг і результати цих взаємин впливають абсолютно на всі світові процеси. В умовах глобалізації наочно виявляються тенденції, зростаюче прагнення до економічної та політичної інтеграції цих світових лідерів. Традиційно відносини США та ЄС на міжнародній арені трактуються як співробітництво і суперництво за світове лідерство. Сьогодні відносини США та Європейського Союзу можна розглядати як партнерство з певними рисами, властивими інтеграції. При цьому, США грає роль безперечного світового лідера, а Європейський Союз – центру плюралістичної демократії і ключового гравця у глобальній ринковій економіці. З більшості питань зовнішньої політики США і ЄС виступають з єдиних позицій, але зростаюча міць об'єднаної Європи народжує чимало розбіжностей в сучасних євроатлантичних відносинах. На даному етапі розвитку міжнародних відносин Сполучені Штати прагнуть зберегти свою геополітичну перевагу перед Західною Європою.

Трансформації у євроатлантичному регіоні впливають на обстановку практично в усьому світі. У сучасних умовах під впливом цих двох світових акторів змінюються вектори взаємодії та стратегії міжнародних відносин решти світу. Тому не дивно, що предмет відносин США – ЄС, і особливо її наслідки для України привертають значну увагу науковців. Даний предмет є однією з найбільш досліджуваних тем у сучасній міжнародно-політичній науці.

Актуалізація даної теми зростає з огляду на часте використання вислову, поширеного у ЗМІ «трансатлантична тріщина», яким позначають потенційне прохолодження стосунків двох наддержав. Крім того, постає потреба з'ясувати поточну і перспективну роль України для цих відносин. Особливої актуальності набуває з огляду на широкі можливості, які відкриваються перед українською спільнотою у результаті підписання 21 березня 2014 року Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Подія, яка дає підстави сподіватись на нові можливі сценарії залучення України до системи координат США – ЄС, а також вірогідної участі останніх у «російському питанні».

Мета статті – проаналізувати двостороннє співробітництво США і ЄС як головних акторів світової політики, розкрити можливі тенденції поглиблення співпраці даних наддержав, розглянути наслідки цих стосунків для міжнародних відносин і решти світу, включаючи Україну.

Формулювання цілей статті. Задля реалізації поставленої мети варто вирішити наступні завдання:

- ознайомитись з ідейними витоками двосторонніх відносин Сполучених Штатів та Євросоюзу;
- відстежити спільне та відмінне у зовнішньополітичних стратегіях США та ЄС;
- розглянути всі пріоритетні напрямки кооперації між ними;
- проаналізувати останні тенденції щодо поглиблення трансатлантичного співробітництва;
- з'ясувати позицію США і ЄС стосовно України і «російської загрози».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед зарубіжних дослідників стосунків США – ЄС варто виокремити таких відомих фахівців, як Р. Кейган, Е. Тодд, Х. Бергман, Т. Илген. Вагомий внесок у вивчення теми зовнішньої політики США, у тому числі європейського вектору, здійснили вітчизняні вчені А. Гальчинський, Ю. Борко, М. Рижков, І. Погорська, І. Дудко.

Основні результати дослідження. Починаючи розгляд теми, варто відзначити, що трансатлантичні відносини європейських країн зі США були надзвичайно пріоритетними для Сполучених Штатів ще до створення Європейського співтовариства, і зараз робота в цьому напрямку досі триває. Дані відносини сформувалися природним способом внаслідок того, що Європа і США мають єдину історичну і культурну спадщину. Їх характеризують однакові політичні цінності та демократичні принципи. Основними точками дотику для них є захист прав людини, демократизація, стабільність і безпека, загальний економічний і соціальний розвиток країн. Щоб зрозуміти всю суть стосунків між США та ЄС потрібно проаналізувати як сферу співробітництва, так і протистояння. Але не слід вважати, що існує якась явна конфронтація між Сполученими Штатами та Європейським Союзом. Як зазначав Г. Кіссінджер, крім чітко визначених принципів взаємного захисту, характерних для традиційного союзу, північноатлантичні держави створили цілу мережу відносин, покликаних зміцнити основи спільного політичного майбутнього [1; с. 18]. Сьогодні трансатлантичне партнерство набуває характеристик, властивих інтеграції: спільні історична та культурна спадщину, що поділяють цінності (демократія, права людини, ринкова економіка), високий ступінь економічних і торговельних зв'язків, співпраця в галузі безпеки. Відносини між США та інститутами ЄС розвиваються на інституціональній основі (НАТО) і через постійні прями контакти.

У стратегічному сенсі дане співробітництво будується на основі концепцій європеїзму і атлантизму. Якщо європейським вектором у зовнішній політиці зазвичай іменують прагнення європейських країн до тісної взаємодії та здійснення спільної політики, то курс, спрямований на підтримку стратегічних союзницьких відносин із Сполученими Штатами, характеризують як атлантистський. Сучасний класик геополітичної думки Збігнєв Бжезинський вважає, що Європа є «природним союзником Америки», її «глобальним партнером». Дійсно, спільні точки дотику США-ЄС це енергія, безпека і глобальні проблеми, тому цю співпрацю можна класифікувати як стратегічне партнерство для вирішення глобальних проблем [2; с. 97].

Новітньої тенденцією, що характеризує відносини ЄС – США є зміна статусів у бік рівноправності. Сьогодні поглибився та інтенсифікувався процес переосмислення геополітичного статусу Європи відносно Сполучених Штатів Америки. Європейський Союз прагне до розбудови системи трансатлантичних відносин таким чином, щоб відігравати самостійну роль, виконувати політичну функцію, відмінну від тієї, що реалізується ним нині, – «функцію важливого, але все ж таки молодшого партнера США». Після того, як на пост президента США був обраний Барак Обама, сторонам знову вдалося дійти до загального розуміння багатосторонності і міжнародного співробітництва європейців і американців. За словами діючого американського президента Б. Обама «Америка надто часто недооцінювала головну роль Європи у світі», що він заявив під час свого європейського турне на саміті присвяченому G20 і річниці організації НАТО [3]. Після закінчення фінансової кризи економічне піднесення дозволило зробити прогнози аналітиків про перспективи ЄС стати глобальною супердержавою, поряд із США та Китаєм. У численних публікаціях зазначається, що ЄС має достатньо потенціалу для реалізації цієї мети, з огляду на менші масштаби втрат у порівнянні з США. Сьогодні ці перспективи стають

питанням часу. Останньою перешкодою ЄС на цьому шляху стає подолання бюрократичних механізмів для узгодження спільних дій і прийняття рішень на внутрішньому рівні.

У цьому напрямку вже зроблено ряд важливих кроків. Зокрема, набуття чинності Лісабонського договору стало основою для нових змін, які відносяться в систему прийняття рішень. Ним ліквідовано систему трьох опор, розширено кола питань, для прийняття рішень з яких необхідна кваліфікована більшість голосів в Раді міністрів, а також створено довгострокове головування в Європейській раді. Щоб стати міжнародним актором з регулятивним потенціалом, позбутися статусу просто «проекту», ЄС планує зосередити свої політичні зусилля і погляди на трьох регіонах [4; с. 166]: 1) сусідні держави (прилеглі країни на сході і в Середземномор'ї), 2) Російська Федерація і 3) США. Існує думка, що саме тому ЄС зацікавлений у розвитку діалогу та дружніх відносинах з Росією, особливо в цілях диверсифікації джерел постачання енергоносіїв до Європи, як фактор впливу на країни Близького Сходу в переговорах з нафтових питань, а в глобальному контексті ЄС зацікавлений у розвитку дружніх відносин з РФ для того, щоб зменшити гегемонію США на європейському континенті. Існує припущення, що якщо такі кроки продовжаться, зовнішня політика ЄС виявиться в змозі визначити для себе ряд серйозних пріоритетів, які будуть співвідноситися з інтересами всіх країн-членів Євросоюзу, тоді проблеми інституційної невизначеності та переважаної риторики відпадуть.

Між США і ЄС існують і розбіжності, викликані різним геополітичним становищем обох спільнот у світі. Відсутність солідарності у деяких питаннях міжнародних відносин тому можна позначити як різниця стратегій (ведення дипломатії та військових дій), відмінності в потенціалі (військова міць); інституційна невідповідність США як єдиної національної держави та ЄС як такої, що все ще проходить стадію інтеграції у майбутньому єдиного органу (формування наддержавних інституцій, що здійснюють зовнішню політику об'єднання і включення нових членів до його складу); історична зосередженість першочергового національного інтересу в зовнішній політиці у відмінних регіонах світу.

Незважаючи на різницю в американських і європейських інтересах і стратегіях, між двома партнерами не розгортається, наприклад серйозної торгівельної конкуренції. Процеси, які відбуваються у західному світі, цілком закономірні: вони – природний результат змін у співвідношенні економічних потенціалів Європи та США на початку нового тисячоліття. У кожної сторони є свої торгівельні інтереси, але вони, в цілому, не надто різні. Євросоюз і Сполучені Штати вкрай рідко не координують свою діяльність і не ведуть спільну роботу. Економічні відносини США та ЄС є вигідними для обох сторін, торгівля та фінансові ринки є важливою складовою частиною успіху Європи. ЄС і США спільно виробляють майже 60% світової промислової продукції, їх щоденний внутрішній товарообіг становить 2 млрд. дол. США, при цьому обсяг трансатлантичної торгівлі становить приблизно 370 млрд. дол. на рік. Незважаючи на деякі відмінності в торговій політиці, зокрема, галузі обміну продукцією сільського господарства та сфери послуг, ЄС і США поділяють концепцію «єдиного світу», яка багато в чому сприяла їх процвітанню. У кожній сторони є свої торгівельні інтереси, але вони, в цілому, кардинально не відрізняються. У ряді сфер макроекономіки Євросоюз – впливовіший торговий партнер, ніж США. У той же час основні інвестиції і прибутки, за підрахунками аналітиків, США отримує саме в АТР – регіоні далекому від тісної співпраці з ЄС, де на сьогоднішній день зосереджено основний інтерес американського уряду. Натомість, якщо мова йде про стратегії забезпечення слабких, або країн з перехідною економікою засобами для суспільних та економічних трансформацій, то ці ініціативи часто є узгодженими між двома центрами сили. При цьому, надаючи міжнародну фінансову допомогу, пройшовши численні етапи ухвалення,

Євросоюз чекає від бенефіціарів лише стандартні звіти про проведену роботу. Отримати ж американську фінансову підтримку значно простіше при меншому обсязі бюрократичних процедур, але США проводять більш уважний моніторинг освоєння коштів.

Важливим об'єднуючим фактором у відносинах ЄС – США є співробітництво з трансатлантичної безпеки, бажання створити зону стабільності та розвитку. На думку М. Троїцького, до числа регіонів і держав, чия безпеку Сполучені Штати завжди намагались захистити всіма можливими способами належать Західна Європа, Близький Схід і Японія [5; с. 34]. Тому всі розбіжності у міжнародній діяльності ЄС і США відбуваються на фоні збереження стратегічного військового партнерства, яке, на думку обох партнерів, є показником стабільності й рівноваги в західному регіоні. Ця сфера відносин для двох світових лідерів є невід'ємною. У даному розумінні, Європейський союз не має єдиної власної армії, і єдиний спосіб добитися чогось разом – тільки за допомогою НАТО та Сполучених Штатів [6]. Під час проведення спільних операцій ЄС переважно надає зі свого боку допомогу різних членів-союзників і дипломатичну підтримку. У центрі уваги Євросоюзу і країн-членів блоку знаходяться широкі аспекти охорони кордонів, поліцейська і судова ініціативи. Європа прагне здійснювати довгострокові перетворення, вона робить обмежене технічне сприяння, але, тим не менше, організовує тренінги та надає допомогу прикордонним військам. США займаються питаннями воєнної безпеки та надають короткострокове сприяння – навчання і матеріальну підтримку. Системи протиракетної оборони (ПРО), як одна з ключових у сьогodнішній військовій співпраці двох наддержав, зачіпає цілий ряд питань, включаючи гарантії зменшення вразливості США для обмеженого ракетного нападу, співпрацю з союзниками у створенні спільної системи озброєнь, боротьбу з розповсюдженням ЗМУ, тероризмом і навіть торгівлю та інвестиції.

Співпраця ЄС та США виходить за рамки ОБСЄ та НАТО, частково в силу того, що на ефективність організацій припадає прямий вплив тривалого протистояння західних країн (ЄС та США) і східних – (Росії та країни Євразії). На думку фахівців, в цілому, безпекові стратегії США і ЄС переслідують спільну мету і мають схожі принципи, але Вашингтону і Брюсселю необхідно тісніше координувати свою роботу, щоб уникнути ситуації, при якій військова допомога США може підірвати зусилля Європи у невійськових сферах [7; с. 3].

Новими тенденціями у відносинах США – ЄС стають поглиблення співпраці, інтеграція з одного боку, і самостійність політики ЄС з іншого. Причиною для інтеграції можна визначити внутрішню узгодженість і посилення солідарності всередині самого ЄС, який здійснює гармонізацію стандартів і регулятивних механізмів. Індикатором цього є те, що загальна інтеграція ЄС змістилася з економіки в політику, що створило бекграунд для формування нового зрізу взаємин зі США. Реальні інституційні кроки були зроблені, зокрема у запровадженні посади постійного президента Європейського союзу / Європейської ради; посади верховного представника з питань спільної зовнішньої політики і політики безпеки, який по суті справи повинен був стати міністром закордонних справ ЄС; розширенні застосування голосування кваліфікованою більшістю у сфері зовнішньої політики (призначення Високого представника ЄС, організація роботи Європейського оборонного агентства). З боку США, саме перемога Б. Обама на виборах у США була з радістю сприйнята в Євросоюзі, тому що саме з кандидатом від Демократичної партії пов'язувалися надії на поліпшення трансатлантичного діалогу. У ході саміту НАТО в квітні 2009 р. Б. Обама визнав що відносини між США і ЄС в останні роки не розвивалися в потрібному напрямку, і, тому в майбутньому США стануть «більш прийнятним партнером». Це можна оцінити як переформатування стосунків відносин США-ЄС, що, як наслідок, призведе до

поглиблення їх зовнішньополітичної інтеграції і встановленню симетричних рівноправних стосунків, покликаних спільними зусиллями нейтралізувати будь-які виклики ХХІ-го століття у світовому масштабі.

Проте, з багатьох питань, ЄС і США підтримують регулярний контакт, але в ряді сфер і регіонів впливу не існує великих можливостей для спільних дій. У кожній стороні свої бюджетні рамки і цикли, які складно підвести під проекти, що представляють спільний інтерес, саме таким чином склалися справи і з Україною.

Україна. Одним із проблемних об'єктивних факторів для налагодження тісного співробітництва США та ЄС з Україною є недостатня визначеність геополітичних процесів останньої. Як відомо, Україна опинилася на перехресті впливового й суперечливого трикутника США – ЄС – Росія. Геостратегічні інтереси цих трьох суб'єктів міжнародних відносин у деяких точках прямо протилежні, тому роль і значення України в цих процесах значно збільшується. Якщо Франція і Німеччина прагнуть до зближення з Росією і можуть використовувати Україну з цією метою, то країни Центральної та Східної Європи шукають у США захисту «від Росії», як наприклад, Україна, яка нині опинилася під загрозою втрати територій. Це диктує Америці необхідність будувати з Європейським Союзом принципово нові стратегічні відносини щодо країн регіону Східної Європи. Це стає особливо актуально, оскільки держави, які межують з Росією, представляють і для США особливий стратегічний інтерес. Вони розглядають американський вплив як фактор власної політичної стабілізації та безпеки. Йдеться про вічне «російське питання» і можливі геополітичні домагання Росії, на які посилювалися правлячі кола Польщі та Чехії, підтримуючи прагнення США розгорнути американську протиракетну систему захисту на території своїх країн. В основі європейської політики США багато в чому тому відіграє роль саме центрально- та східноєвропейський вектор, закладений на базі переходу від гегемонії до м'якої сили ще в 1990-х роках, яка отримала назву «Доктрина Клінтона». Ця концепція була створена з врахуванням тези про «розширення демократії» – йшлося про закріплення демократичних режимів у Східній Європі з метою перетворення колишніх соціалістичних держав у «стратегічний резерв» Заходу. Діючи відповідно до цієї зовнішньополітичної установки, США (передусім в рамках операцій НАТО) двічі здійснили збройне втручання в Югославії – в Боснії (1995) і в Косово (1999). «Розширення демократії» отримало своє вираження і в тому, що до складу Північноатлантичного альянсу в 1999 р. вперше були включені колишні члени Організації Варшавського договору – Польща, Угорщина та Чехія.

З розвитку геополітичних процесів очевидно, що Україна стала також об'єктом геополітичної гри і навколо енергетичної безпеки всіх ключових гравців – США, Росії та ЄС. Проте, у цьому контексті Україна має значні переваги: по-перше, це її транзитний потенціал у напрямку РФ – Україна – Європа, а по-друге, можливості налагодження транзитної лінії Каспійський регіон – Україна – Європа (США). До того ж налагодження транзитних шляхів призведе до отримання прямих доходів і поліпшення економічного стану країни.

ЄС, як регіональний центр сили, будує свою політику в регіоні суміжних із РФ країн у відповідності до багатостороннього формату стратегії сусідства, де російський чинник розглядається, певною мірою, як один із засобів зменшення негативних наслідків американської гегемонії та поступового переходу до багатопольярної міжнародної системи. Зовнішні чинники інтеграції України до НАТО, враховуючи вагу США в цій організації, є більш сприятливими, ніж у інтеграції до ЄС. На думку М. Ходорковського, ЄС сьогодні дійсно зацікавлений у глибокій інтеграції України до своєї спільноти і готовий піти на значні ризиковані кроки заради цього, включаючи значні фінансові вливання і торговельні

пільги, аналогічно ініціативам РФ щодо України у кінці 2013 року. Інтерес європейців до України пояснюється рядом факторів [8; с. 130]: по-перше, думками щодо власного благополуччя та безпеки, оскільки ЄС прагне створити по периметру своїх кордонів стабільний простір і європейцям не потрібні міграційні проблеми, пов'язані з економічною та політичною ситуацією в Україні; по-друге, власними причинами різних груп країн всередині Євросоюзу. Наприклад, Франція та Німеччина вельми зацікавлені у розвитку торгівлі та економічних відносин з Україною і доступу до її землі. Багато західних компаній достатньо міцно освоїлися в місцевих умовах. Однак, більшості з них хотілося б, щоб правила та умови для бізнесу були наближеними до європейських. Угода щодо ЗВТ зобов'язує Україну прийняти значну частину законодавства ЄС.

З іншого боку, багатьма дослідниками підкреслюється, що Україна на відміну від ЄС, знаходиться на периферії національного інтересу США у глобальному масштабі, і самі ці інтереси США в Україні напряму пов'язані з протистоянням із Росією. Однак Сполучені Штати не розглядають Україну в якості стратегічного економічного партнера, але проводять в країні послідовну політику, яка спрямована на засвоєння населенням демократичних цінностей, як головної гарантії збереження і розвитку демократії в світі, розповсюдження ліберально-демократичної форми правління і державного устрою. Проте, можна підкреслити опосередковану підтримку з боку США майбутнього членства України в ЄС, що створює сприятливі умови для інтеграції в інститути ЄС і США, диверсифікувати свою політику під різними ракурсами в тих чи інших напрямках.

Що стосується власного геополітичного курсу України, то останні 2 роки на міжнародній арені йдуть активні переговори щодо приєднання України до ЄС у найближчому майбутньому. Однак, в умовах курсу на євроінтеграцію в рамках реалізації проекту «Східне партнерство», Україна в липні 2013 року підписує низку угод щодо участі у Митному союзі і, потенційно в Євразійському економічному співтоваристві. При досить високих показниках, що вказують на лояльне ставлення до підписання Угоди про Асоціацію в листопаді 2013 року як країн східної та центральної Європи, так і країн-лідерів ЄС, зокрема, Франції, Німеччини, Великої Британії, Іспанії, Австрії, паралельною перспективою зовнішньої політики української влади планувалася участь в проектах Митного союзу, що і стало причиною відмови від підписання Угоди про асоціацію у листопаді 2013 року – за тиждень до саміту.

Однак зважаючи на останні події в Україні в 2014 році, після приходу до влади опозиції і подій на Майдані, РФ вдалася до радикальних заходів, посиливши відкриту військову блокаду півдня України, висловивши претензію на історичну справедливість і повернення колишніх територій. У даних умовах США та ЄС висловлюють Україні всебічну підтримку, однак, на думку експертів, ці міжнародні актори не стануть на шляху Росії у випадку спроби анексії частини територій України. Прикладом тому в минулому може бути реакція на безкомпромісну позицію Росії щодо системи ПРО і прагнення не загострювати російсько-європейські протиріччя, що змусило лідерів ЄС підтримати рішення адміністрації президента США Барака Обами відмовитися від розгортання об'єктів ПРО в Польщі та Чехії. В даний час у ЄС і США немає крайньої необхідності об'єднувати зусилля в захисті України, побоюючись геополітичних втрат через це – як прямого конфлікту з Росією, так і простого погіршення відносин з нею, що поставить під сумнів можливість інших векторів співпраці з РФ і маніпуляцій в регіонах її потенційного впливу.

Висновки. На даному історичному етапі у США та ЄС існує можливість для поглиблення співробітництва. Всупереч існуючим розбіжностям, Євросоюзу і США все-таки слід уважно погоджувати свої підходи, особливо в галузі безпеки, торговельних стратегій

і культурних цінностей. Спільна координація дій ЄС і США з питань сприяння боротьби з тероризмом, просуванню демократичних і правових стандартів життя, надання підтримки країнам, що розвиваються – зміцнить їх важелі впливу на ключові регіони світу і підвищить результативність спільних двосторонніх програм.

В такому контексті зовнішня політика України формується на перехресті геополітичних інтересів США, ЄС, Росії, Азії. Цей фактор в більшій мірі визначає й вектор політичного процесу в Україні, який знаходиться в прямій залежності від того, які ціннісні пріоритети сприйме українська нація та її політична еліта. Український вектор міцно прив'язаний до європейського контексту. Передусім це стосується проблем європейської безпеки та стабільності, для яких ця велика країна має бути не загрозою, а фактором зміцнення. Для США Україна традиційно сприймається як країна, яка ще перебуває у полі впливу РФ і розглядається у контексті відносин США-Росія.

Сьогодні перед Україною стоїть доленосна задача, від виконання якої в повній мірі буде залежати її майбутнє. Україна поступово стає важливою складовою у формуванні регіонального геополітичного простору, і в певний момент може вийти з політичної периферії і стати не тільки пріоритетним об'єктом взаємодії, але і подолати статус лише об'єкта світової політики. У даній ситуації перед країною в сфері її зовнішньої політики слід враховувати унікальність ситуації, що склалася на сьогодні, зручних умов щоб позбутися характерних для попередніх періодів помилок і диверсифікувати зовнішньополітичні ініціативи, балансуєчи на інтересах США – ЄС з метою вирішувати власні короткострокові завдання за рахунок залучення до світової політики.

Список використаної літератури

1. Киссинджер Г. Нужна ли Америке внешняя политика? / Г. Киссинджер Пер. с англ. Под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Ладомир, 2002. – 352 с.
2. Ренар Т. Внешняя политика ЕС от диалога о стратегическом партнерстве к реальному стратегическому партнерству / Т. Ренар // Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика. – 2011. – № 4. – С. 284.
3. Рябінін Є. В. Зовнішньополітичні вектори Б. Обама в умовах геополітичної кризи США / Є. В. Рябінін // Гілея (науковий вісник). Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : Наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Спецвипуск. – С. 347-353.
4. Пэнке Ю. Внешняя политика ЕС: полет вслепую. Преодолевая стратегическую дезориентацию / Ю. Пэнке // Европа: Международный альманах. Вып. X. Тюмень : Изд-во Тюменского гос. у-та, 2011. – 248 с.
5. Троицкий М. А. Трансатлантический союз. 1991-2004. Трансформация системы американо-европейского партнерства после распада биполярности. / М. А. Троицкий. – М. : НОФМО, 2004. – 252 с.
6. Стрелков А. А. Основные проблемы трансатлантических отношений в 2007-2008 гг. / А. А. Стрелков // Политика в XXI веке: вызовы и реалии. Аналитический альманах. РИСИ : М. – 2009. – № 10 (20). – С. 168.
7. Боонстра Й., Ляруэль М. Сотрудничество ЕС и США в Центральной Азии: параллели пересекаются в бесконечности? / Й. Боонстра, М. Ляруэль // EUCAM: Open Society Foundation. - Июль 2013, брифинг № 31. – С. 77.
8. Тімкін І. Ф., Новікова Н. Є Україна в сучасній системі міжнародних відносин. / І. Ф. Тімкін, Н. Є. Новікова // Наукові праці. Політологія. Том 197, № 185. – С. 111.

THE U.S.-E.U. COOPERATION DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND THE UKRAINIAN CONTRIBUTION

Golovan O. O.

Post-graduate student at the public institution «The Institute of World history» of Ukrainian National Academy of Sciences.

Supervisor of Pohorska I. I., Doctor of Political Sciences, Head of department for Transatlantic Studies at Public institution of «Ukrainian National Academy of Sciences World history research establishment».

Abstract. *The reciprocal US-EU relations perform a crucial role due to world politics. The essential international decisions regarding the development of human society at a planetary scale are mostly rendered by these two players. Taking into consideration the institutional differences between the two actors and the variances in the national interest of both structures they often say that the comparison and identification purposes of these superpowers are incorrect. From these positions act as those researchers who emphasize phenomenon rivalry EU and the United States and the European Union over the last supremacy.*

In particular, the EU and the U.S. are different on account of the United States are the only holistic center, and the European Union is an integral association. These global players have established either unique historic areas of foreign policy and national interests abroad. For many EU countries this appears as the regions-former colonies, dependent territories with assumed European languages and cultures, for instance – African continent, Eastern Europe, partly South America. For the United States today there are up-to-date paramount vectors, including Asia-Pacific region, which regards U.S. security strategy, military cooperation and trade and manufacture, as well as the Middle East – the primary interest in terms of energy sources.

Eventually, the U.S. and the EU indeed have common and competitive fields of relationships, but the interest of both superpowers have always been accommodated, balanced and implemented into entity. They extremely rarely don't coordinate their activities and are not working together. In general we can say that these actors pursue the common goal in a distribution of values of globalization, free-market and collective security. These two structures have similar principles of doing business and take the similar attitude.

The new trend of development in the near future is the predominance of equality policy in bilateral interactions. These relations have executed extremely high priority for the U.S. and they will continue in in the nearest future because of the «Russian threat» and cessation strategies «reset».

On the issue of EU-Ukraine U.S. it is necessary to say that such a cooperation is a natural and important only for Europe, not for the States. This is taking place not only due to geographic proximity, but also since economic issues, and the desire of the EU to monitor its eastern boundaries and receive a number of benefits in trade and energy area. For the U.S., Ukraine is a country that recently went on the periphery of national interest because of the policy of «reset» and is seen mainly in the context of relations with Russia. However, given the review of the Russian Federation in 2014, the European security system, this situation may change in favor of Ukraine. The progression of events of how extensively will deepen cooperation with the U.S. largely depend either on the initiatives of Ukraine.

Key words: *USA, European Union, Ukraine, cooperation, competition, Transatlantic relations, geopolitics.*

Referances

1. Kissinger G. Nuzhna li Amerike vnashnyaya politika? / Per. s angl. Pod red. V.L. Inozemtseva. – M. : Ladomir 2002. – 352 S.

2. Renar T. Vneshnyaya politika ES ot dialoga o strategicheskome partnerstve k strategicheskomu partnerstvu / T. Renar // Vestnik mejdunarodnih organizatsiy: obrazovanie, nauka, novaya ekonomika. – 2011. – № 4. – 284 S.
3. Ryabinin E.V. Zovnishnopolitichni vectori B. Obami v umovah geopolitichnoi krizi u SShA / E.V. Ryabinin // Gileya (Naukovui visnyk). Istorichni nauki. Filosofski nauki. Politichni nauki: Nauk. visnyk : zb. nauk . prats / Nats. ped. Un-t im. M.P. Drahomanova Ukrainiska AN. – K. : Vud.-vo NPU im. M.P. Dragomanova, 2009. Specvyпуск. – S. 347-353
4. Penke Yu. Vneshnyaya politika EC: polet vslepuyu. Preodolevaya stratezhicheskuyu dezoryentatsyyu / Europa : Mezhdunarodniy Almanakh. Vup. X / red. koll. : S.V. Kondratiev (otv. red.) i dr. Tyumen: Izd-vo Tyumenskoho gos. U-ta, 2011. – 248S.
5. Troitskiy M. A. Transatlanticheskyy soyuz. 1991-2004. Transformatsiya systemy amerikano-evropeyskoho partnerstva posle raspada bypolyarnosti. Moscow : NOFMO, 2004. - 252S.
6. Strelkov A. A. Osnovnie problemy transatlanticheskikh otnosheniy v 2007-2008 gg. / A. Strelkov // Politika v XXI veke : vyzovy i realii. Analiticheskyy almanakh. RISI : M : 2009. – № 10 (20). – 168 S.
7. Boonstra J., Lyaruel M. Sotrudichestvo ES i SShA v Centralnoy Azii: paralleli peresekayutsya v beskonechnosti? // J. Boonstra, M. Lyaruel // EUCAM: Open Society Foundation. – Iyul 2013, brifing № 31. – 77 S.
8. Timkin I. F., Novikova N. E. Ukraine in suchasniy systemi mizhnarodnih vidnosyn. Naukovi pratsi. Politologiya Tom 197, № 185 – 111S.

ВОЗМОЖНОСТИ УГЛУБЛЕНИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА США – ЕС И РОЛЬ УКРАИНЫ

Головань А. А.

Аспирант Государственного учреждения «Институт всемирной истории НАН Украины».

Научный руководитель: Погорская И. И., доктор политических наук, заведующий отделом трансатлантических исследований Государственного учреждения «Институт всемирной истории НАН Украины».

Аннотация. *Двусторонние отношения США-ЕС играют принципиально важную роль в мировой политике. Большинство решений по развитию человеческого сообщества в планетарном масштабе принимаются именно этими двумя игроками. Учитывая институциональные различия этих двух актеров и разницу в национальном интересе обеих структур, часто говорят о том, что сравнение и отождествление целей этих сверхдержав некорректно. С таких позиций выступают также исследователи, которые подчеркивают феномен соперничества ЕС и Соединенных Штатов и превосходство последних над Евросоюзом.*

На самом деле, ЕС и США имеют ряд отличий, в частности США, является целостным единым центром, а Европейский Союз интегральным объединением. Данные мировые актеры имеют также отдельные уникальные исторические направления внешней политики и национального интереса за рубежом. Для многих стран ЕС – это регионы – бывшие колонии, зависимые территории с насаженными в прошлом европейскими языками и культурой – Африканский континент, Восточная Европа, частично Южная Америка. Для США сегодня приоритетными векторами считаются Азиатско-тихоокеанский регион, с которым Штаты связывают оборонные стратегии военного сотрудничества, а также торговля и производство, а также регион Ближнего Востока, интересующий США, прежде всего, с точки зрения источников энергоносителей.

Действительно, США и ЕС имеют как общие, так и конкурентные сферы взаимоотношений, однако интересы обеих сверхдержав всегда были взвешены, сбалансированы и воплощаются в унисон. Они крайне редко не координируют свою деятельность и не ведут совместную работу. Вообще, можно сказать, что данные актеры преследуют общую цель в виде распространения ценностей глобализации, свободного рынка и коллективной безопасности, имеют близкие принципы ведения дел и придерживаются схожих позиций.

Новыми тенденциями их развития в ближайшем будущем является преобладание политики равноправия в их двусторонних интеракциях. Именно для Штатов эти отно-

шения всегда были чрезвычайно приоритетными и в ближайшем будущем могут получить новый толчок для сближения, учитывая «российскую угрозу» и прекращение стратегии «перезагрузки».

В вопросе взаимоотношений ЕС – США с Украиной следует подчеркнуть, что такое сотрудничество является более естественным и важным для Европы, чем для Штатов. Это объясняется не только географической близостью, но экономической составляющей и желанием ЕС контролировать свои восточные границы и получать ряд выгод в сфере торговли, а также энергетическом секторе. Для США Украина является страной, которая в последнее время отошла на периферию национального интереса, учитывая политику «перезагрузки» и воспринимается преимущественно в контексте отношений с Россией. Однако, учитывая просмотр РФ в 2014 году европейской системы безопасности, данная ситуация может измениться в пользу Украины, причем насколько интенсивно углубится сотрудничество со США во многом будет зависеть и от инициатив самой Украины.

Ключевые слова: США, ЕС, Украина, сотрудничество, соперничество, трансатлантические отношения, геополитика.